Makedonyadaki iklim hareketliliğinin sahiciliğini kim yadsıyor?

Müellif: Ivo Bosilkov

Ayrım yapabilmek için kimse aşırı derecede genç sayılmaz. 2018 yılında, 16 yaşındaki İsveçli kız Greta Thunberg, sadece kendi velilerinden aldığı destek sayesinde yaşadığı ülkesinin hükümetinin küresel iklim değişikliği ile baş edebilmesi adına kararlı çözümler araması için her cuma günü okul derslerinden uzak kalmaya başladı. İki yıl sonra Greta, dünya çapında yüzbinlerce aktif üyeye sahip, iklim krizi ile ilgili insanlığın karara doğru yönelmesi konusunda son on yıllar içerisinde herhangi bir diğer örgütün yapamadığını başaran küresel fenomen Fridays For Future'ın lideri oldu. "küresel kriz" adı iklim hareketinin etkinliğinin sonucudur ve bugüne dek tehdide ilişkin farkındalığı en yüksek düzeye çıkartmıştır.

Fakat, maalesef bizde de söz konusu değil tabii ki. Koronavirüsün dünya çapında ortaya çıkmasından önce, hatta virüsün ortadan kaybolmasından sonra bile iklim konusu dünya çapında bir numaralı konu olmasına rağmen, Kuzey Makedonya'daki halkın büyük bir çoğunluğu için bu sorun tabu teşkil etmektedir. Daha da trajik olan mesele, bu hayati sorun ile ilgili gençlerin farkındalığı, sıradan bir vatandaşın farkındalık seviyesinden çok daha düşük olmasıdır. Geçen yıl 20-27 eylül tarihleri arası, gelecek ile ilgili haftada, dünyanın 185 şehrinde, çoğunluğu gençlerden oluşan 7 milyona yakın insan yola döküldü. Bu rakama Üsküp şehrinin yaptığı katkı, çoğunluğunu yetişkin ve yıllar yılı eko-eylemcisinden oluşan sadece birkaç yüz göstericiydi.

O günlerde gelecek ile ilgili yürüyüşte bir katılımcı olarak ben, şehrin merkezindeki eylemcilere solgun yüzlerle bakan gençlere şoke oldum açıkçası. Aşağı yukarı altı ay öncesinde, Петоци за Иднината - Скопје (Geleceğe ilişkin cuma günleri – Üsküp) adlı Yerel Şubesinin kurucularından biri olarak ben, bu hareketin direklerini biz daha yaşlılar kurup gençlere mesaj göndermiş olursak, onlar bize dahil olup, elimizden mücadeleyi almış olurlar diye düşündüm. Hayat çevresi sevdalısı birkaç kişi ile birlikte, sosyal ağlarda aylarca kampanya yürüttük, gençlerin akıl ve kalplerine ulaşmak için gerilla mücadeleleri de verdik.

İklim eylemciliğinin doruğu olması gereken, antiklimaksa dönüştü. Dalga dalga gelecek olan felaketten en çok onların hayatları etkilenmiş olacağı düşüncesinden hareket ederek, gençlerin geleceğin haftasında Hükümet binası önünde yeşil politikaların önceliğini gürleyerek isteyecekleri beklentisi içerisindeydik. Bulunduğumuz on yılın sonuna kadar siyasetçilerden karbon diyoksidin salınımının sıfıra indirileceği bir yolu çizmelerini, enerjetik sistemi yenilenebilir enerji kaynaklarına dönüştürmelerini, arkadaş ve sınıf arkadaşlarına kısa sürede ölümcül hastalıklara kapılmalarına, uzun sürede de sahip olduğumuz tek gezegenin cehenneme çevrilmesine sebebiyet veren sanayi ve trafiğin hava kirliliğine karşı önlemler alınmasını isteyecekleri beklentisi içerisindeydik. Ancak yanılmıştık. Gençler eylemde yer bile almadılar.

Sosyal eylemin başarısızlığında ilkönce içe doğru bir bakmak gerekir. Elbette, tecrübe eksikliği, grasruts gönüllülüğü vaktinden alan üyelerin mesleki görevleri ve yanlış stratejik değerlendirmeler aktivizmin nihai sonucunda payı olan unsurlardan birkaçıdır.

Ancak, dış unsurlardan en önemlileri olarak habersizlik ve ilgisizlik de sayılabilir. İklim piyonerleri olması gerekenlerin çoğu, sorun hakkında nereden bilgi edineceklerini bilmedikleri için, sorundan hiç haberleri bile yoktur.

Dağılmış eğitim sistemi kesinlikle onlarla ilgilenmiyor, - çevre bilimi ruhu kendilerinde olsa bari - velileri onları çevre bilimi ruhunda eğitmekle meşguldur. Diğerleri ise, aynı yaşta olanlar sorundan haberdar, ancak Fortnight, Instagram veya en basit olarak eğlencede geçirecek yerde, siyasi aktivizmi vakit kaybı veya Fridays For Future'a benzer gibi görüyorlar.

Evet, küresel iklim değişikliği sorundur, ancak bir şeyin değişmesi için bir tek bireyin yapabileceği ne var ki? Siyasetçilerin nasıl olsa umurunda değil. İmkansıza Don Kişot usulü ısrar etmek yerine, gençliği hayatın güzelliklerine harcamak daha anlamlı.

Bunlar, sistemin esas zaaflarıdır, ancak o sistemin sürekli olarak iklim krizleri ürettiğinde onlar beklenmedik değillerdir. Habersiz ve ilgisiz olanlar daha iyi bir dünya için yürüttükleri her savaşın sonunda kritik bir kitle tarafından cezbedilerek, ihtiraslı olarak o kitle, o savaşın öncüsü olmaya karar vermiştir. Ancak bunu yapacak yerde, sözü edilen kritik kitle günümüzde iklim hareketine karşıdır ve geride kalanlarını dahil olmaya engel teşkil etmektedir. Bu kategori için küresel iklim değişikliği, otomobil ve motorlarını alıkoymak, belirli bir enerjetik reformdan kazanç elde etmek, onların doğal ilişkilerine dayanarak birbirine düşman olacak olan değişik ulusları zorunlu olarak iş birliği yapmaya zorunlu kılmak belirli güç merkezleri tarafından ortaya atılan bir uydurmadır. Onlar, küresel ısınma yüzünden Arktiğin, 80'li yıllardan bu yana buzul kütlelerinin (Teksas eyaleti büyüklüğü kadar) %15-ini kaybettiğine inanmıyorlar. Onlara göre, kasırga ve sağanak yağışların hava felaketlerinin küresel artışını tesadüf, kurakları ise geçici bir durum olarak karşılıyorlar. Zaman zaman yaz döneminde yağışların yağması, kışların da halen soğuk olmasını bunun yeterli delili olarak göstermektedirler.

Greta Thunberg'in ortaya çıkmasıyla buna benzer tavırlar gittikçe şiddetlendi. Başarıyı kaydeden kişinin gerçek değerlerine karşı kiminin kıskançlık, kiminin şüphe beslediğine bakmaksızın, başarı daima düşman yaratır.

Bugün, bu 17 yaşındaki genç kız, yeni düzenin otistik kuklası, sahte ilah ve samimiyetsiz manipülatör olarak adlandırılıyor. Onlara göre, Greta'nın iklim değişikliğinin sözcüsü olması, sorunun tamamının büyük bir uydurma olduğunun en büyük delilidir.

Sayısal çağda, fikir çatışması sanal arenada yürütülmektedir. Sanal arena oldukça kapsamlı ve erişimi kolaydır. Orada herkes eşit sese sahiptir ve esas kuralı, kuralsız olmasıdır. Sanal arenada fikir çatışmasında üstünlük sağlamak adına yapılan herşey mübahtır. Bu sebeptendir ki, mali ve

olağanüstü yaygınlaşmış rüşvetçilik durumunda şahsi diskreditasyon güçlü bir araçtır. Bunun sonucunda, herhangi bir fikrin tanıtımını yapan kimsenin rüşvetçi olduğunu takipçilerine inandırmayı başarırsan, onun fikrini de diskredite etmeyi başarmış olursun.

"Gerçek sonrası" kavramına kendi anlamını veren birbirine zıt bilgiler bağlamında, hakikat en değerli bedeldir. Basit bir çocuğun tavırlarının art niyetlerini anlayabilmek zordur, Greta'nın başarısının başlangıcı esas orada yatmaktadır. Ancak, onun maruz kaldığı şiddetli saldırıların da asıl sebebi onun yaşıdır. Birçoğu için, onun aleni olarak hitaplarında yardımcı olan ve çok önemli olaylarda çok etkili şahıslarla görüşmesinde lobicilik yapan koskoca bir mekanizmanın var olduğu anlamına gelmektedir.

Şu anda yöneltilmesi gereken kilit soru çok basit ve bir harften ibarettir. Eeeeeee? Öyleyse?

Bu, bizi bekleyen tehlikeden Greta'nın samimi olarak inanmadığı mı anlamına gelmektedir? Bu, tehlikenin aslında olmadığı mı anlamına gelmektedir?

Gerçeğe ulaşmak için, inandığımızın doğru olmasını gizlice isteyip istemediğimiz konusunda kendimizi sorgulamamız gerekir.

İşte bu, eleştirel düşünmenin kilit becerisidir. Duyu organlarımızı etkinleştiren bilgilere maruz kaldığımızda, o durumda bazılarının görünümü veya konuşma tarzını antipatik bulabiliyoruz. Bu durumda o kişinin tüm etkinliklerini olumsuz olarak yorumlama eğilimi kurulmaya başlıyor ve bu eğilime bir de o kişinin gelecekte yapacağı eylemlere ilişkin bizim düşüncelerimiz ilave edilmektedir. Tüm bunlar, o kişi hakkında tutarlı olmak zorunda olan tam algımızla örtüşecektir, yok eğer örtüşmezse, kimsenin hissetmek istemediği şekilde şaşkınlığa kapılıp kendimizden emin olmayacağız.

Greta Thunberg'in asılsız olduğunu "çözen" kişi, hiş kuşkusuz küresel iklim değişikliğini yadsıma saldırılarına daha fazla maruz kalacaktır. Fakat, o kişinin düşünme istikameti aslında tamamen ters yöndedir. O, iklim krizinin gerçek olmamasına derinden inanmaktadır ve o nedenden dolayı, Greta'nın asılsız olduğu ihtimaline bütün ağırlığını koyuyor. Dünyanın değişmez olduğu, o denli sorunun olmadığı ve her şeyin yolunda olduğu inancı, onun geceleyin daha kolay uyumasını sağladığı için, bu şekilde düşünmeyi tercih ediyor. Ancak, bu böyle işlemiyor. Bilim ortak görüşüne dayanarak, küresel ısınma 1.5 derece için arttığında, 21-ci yüzyılın ikinci yarısında, onlarca belki de yüzlerce milyon insanın ölümüne yol açacak zincirleme olayları başlayacaktır.

Bilim karşıtı zihniyet felakete götürür. Medeniyeti bilime borçluyuz. İklim uzmanlarının, olayların gelişmesine ilişkin öngörülerine göre buna benzer olarak da psikoloji ve sosyoloji, Greta Thunberg'e, Fridays For Future'a ve küresel iklim değişikliğine karşı yaklaşımda bireysel ve kollektif süreçlerinin belirginliğine dikkat çekiyorlar. Bilime inanılmalıdır. Bu, İsveç kızının temel mesajlarından biridir.

Bu yüzden medya ve bilgilenme okuryazarlığı modern çağın temel öncüllerindendir. Küresel ısınmaya ilişkin ürkütücü mesajlara gösterdikleri içgüdüsel tepkilere gençler direnme yeteneği gösterirlerse, hoş olmayan bilgilere karşı korunma mekanizmasını kontrol altına alırlarsa, iklim hareketine karşı yapılan saldırıların, büyük mazot şirketlerinden ve onların lobileri tarafından geldiğini çok kolay bir şekilde fark edeceklerdir. Statükodan sadece onların faydası vardır.

Fakat gençler, onları eğiteceksek eğer yetenekli olacaklardır. Gençlerin özgürleşmesinde tüm toplumsal kurumların katkı sunması gerekir. Sistem değişikliğine ihtiyaç vardır, küresel iklim değişikliğine değil.